

experiențelor pozitive internaționale de formare a tinerilor pentru parentalitate în contextul internaționalizării educației.

Așadar, combinarea metodelor selectate cu metoda experimentului pedagogic direcționată spre formarea unui nou nivel al calității cercetate deschide drumul spre fundamentarea noii paradigme a educației tinerilor pentru parentalitate în contextul internaționalizării educației.

BIBLIOGRAFIE

1. OVCERENCO, N. *Educația tinerilor pentru parentalitate în contextul globalizării. Studiu monografic*. Ch.: UPSC, 2016.
2. OVCERENCO, N. Parentalitatea – izvor al împlinirii vieții umane. În: *Educația din perspectiva valorilor*. Resp. Ed. OPRIȘ, D.; SCHEAU, I.; MOȘIN, O. Vol.VIII. București: EICON, 2015.
3. PETCU VL., PETCU AL., HĂJ C., SANTA R., FIȚ C.R. Ghid practic privind internaționalizarea învățământului superior românesc. București: IEMU, 2015. <http://www.old.uefiscdi.ro/Upload/19bb0071-bc38-4855-9344-cb3e091bcb5d.pdf> (vizitat: 28. 04. 2020).
4. Cf. International Association of Universities, *Affirming Academic Values in Internationalization of Higher education: A Call for Action*, 2012. [http://www.iau-aiu.net/sites/aH/fiies/Affirriing Academic Values in Internationalization of Higher Education.pdf](http://www.iau-aiu.net/sites/aH/fiies/Affirriing%20Academic%20Values%20in%20Internationalization%20of%20Higher%20Education.pdf) (vizitat: 28. 04. 2020).

ÎNVĂȚARE ȘI CREATIVITATE

*Bîrgăoanu Claudia, prof., înv. primar
doctorandă, UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

CZU: 37.036

Abstract

Nowadays, society is undergoing major changes and it is necessary for future adults to be able to adapt easily. Compared to the previous ones, contemporary society is defined by major changes, which take place at the level of behavior, family, education, science and almost all aspects of our lives. In order to be able to live in the world of continuous changes and transformations, a great degree of adaptation is needed, finding immediate solutions, so, for the most part, it takes a lot of creativity. The one that must help us to adapt for a more prosperous future is, without a doubt, Education. As teachers, we play a very important role, together with the family, in the development of creativity in young schoolchildren, because we lay the foundation of adult tomorrow that MUST meet the demands of society.

Key-words: creativity, education, primary school age, teach.

Creativitatea se învață de când începi să o descoperi și apoi toată viața. Când ai descoperit-o, îi simți gustul și ai nevoie de ea ca de aer. Elevul care are un comportament creativ se implică activ în procesul de învățare, are o atitudine activă în fața dificultăților, atitudine pozitivă față de un risc rezonabil, interese dezvoltate, gândește critic, are spirit de observație dezvoltat, descoperă soluții personale la diferite probleme, are gândire divergentă, imaginativă, elaborează produse intelectuale și materiale originale.

Cu toate acestea, una dintre cele mai mari provocări este, totuși, încurajarea creativității într-o lume în care divertismentul și cultura sunt disponibile 24 de ore din 24, cu un simplu clic al mouse-ului sau glisarea unui ecran. Creativitatea și expresia artistică semnificativă au fost întotdeauna factori importanți ai învățării și progresului social, însă astăzi se estimează că 99% dintre noi suntem în principal consumatori, în timp ce doar 1% suntem creatori.

Creativitatea, formă superioară a activității umane, a devenit o problemă importantă a cercetării științifice în numeroase țări. Ea a fost definită ca fiind „un complex de însușiri și aptitudini psihice care, în condiții favorabile, generează produse noi și de valoare pentru

societate; un ansamblu unitar al factorilor subiectivi și obiectivi care duc la realizare, de către indivizi sau grupuri, a unui produs original și de valoare; o activitate sau proces care duce la un produs caracterizat prin noutate sau originalitate și valoare pentru societate”.

Cei care educă au convingerea că pentru a realiza educația la timpul viitor este nevoie să se conceapă noi metode care includ modelarea creativității. De fapt, scopul fundamental al învățământului este acela de a pregăti noua generație pentru a face față eficient la noutatea permanentă cu care ne confruntăm zilnic, sporindu-i acesteia capacitatea de adaptare la ritmul febril al schimbărilor. S-a constatat că vârsta școlară este cea care se caracterizează printr-un remarcabil potențial creativ care trebuie exploatat, fructificat, deoarece creativitatea reprezintă capacitatea de a modela experiența în forme noi și diferite, capacitatea de a percepe mediul plastic și de a comunica altora experiența unică rezultată.

Structurându-se ca o însușire esențială a personalității, creativitatea conturează și desăvârșește individualitatea, conferindu-i o valoare socială și umană.

Creativitatea descrie, în general, capacitatea unui individ sau a unui grup de a-și imagina, inventa, construi, implementa un concept nou, un obiect nou sau de a descoperi o soluție originală la o problemă. În trecut, creativitatea a fost adesea văzută ca un produs al întâmplării: „creatorii” aveau tendința să găsească ceva atunci când căutau altceva. Această concepție despre creativitate și originea ei este astăzi criticată în favoarea abordărilor multifactoriale.

Unul dintre obiectivele școlii este de a permite individului să se construiască pe sine, astfel încât să se poată adapta ulterior la lumea care va fi cea a viitorului său, inclusiv la contextul său de lucru viitor. Astfel, obiectivul educației este nu numai să crească dezvoltarea cunoștințelor și abilităților specifice, ci și să sprijine învățarea în colaborare și rezolvarea problemelor creative. Școala are un rol de jucat în a ajuta copiii să-și dezvolte abilitățile de a face față și creativității.

Potențialul creativ general poate fi stimulat prin antrenarea lui în cele mai variate activități creative, fiind posibil apoi transferul capacităților creative. Creativitatea este educabilă, iar stimularea ei la vârsta școlară este extrem de importantă: școlaritatea este apreciată tot mai mult ca vârsta ce cuprinde cea mai importantă experiență educațională din viața unei persoane.

Stimularea creativității nu este un scop în sine, ci unica alternativă pedagogică pentru a pregăti copilul să anticipeze viitoarele probleme, să participe alături de ceilalți în rezolvarea lor.

Receptivitatea și curiozitatea copilului, bogăția imaginației, tendința sa spontană către nou, pasiunea pentru fabulație, dorința lui de a realiza ceva constructiv, creativ, pot fi „alimentate” și împlinite efectiv, pot fi puse adecvat în valoare, prin solicitări și antrenamente corespunzătoare, care astfel pot oferi multiple elemente pozitive în stimularea și cultivarea potențialului creativ.

Creativitatea a fost definită și ca procesul interpersonal sau intrapersonal al cărui rezultat sunt produse originale, semnificative și de o înaltă calitate. În cazul copiilor de vârstă școlară, accentul ar trebui pus pe proces, adică pe dezvoltarea și generarea de idei originale, care pare să fie baza potențialului creativ.

Dezvoltarea creativității copiilor ar trebui să reprezinte o preocupare permanentă pentru cadrele didactice înzestrate cu un acut simț al imperativului social. Astfel, copilul provocat să creeze va deveni omul capabil să găsească soluții și să se adapteze într-o societate aflată în permanentă schimbare.

Studiile de psihologie contemporană (A. Cosmovici, P. Jelescu, I. Negură, E. Losfi, 2001) au confirmat faptul că abilitățile creative se construiesc și se dezvoltă în ontogeneză, că această dimensiune a personalității – creativitatea – se învață și se dezvoltă în sistemul educațional.

E. P. Torrance, V. Löwenfeld, E. Williams ș.a. susțin că orice individ are disponibilități creative, care se cer doar descoperite și modelate.

S. I. Shapiro, E. P. Torrance au constatat însă că uneori sistemele educaționale nu încurajează dezvoltarea abilităților creative, ci dimpotrivă. W. Taylor și L. L. Thurstone afirmă că sistemul de învățământ contemporan nu stimulează întotdeauna, în suficientă măsură, creativitatea, ci cultivă cu deosebire o gândire conformistă, șablon, frânând dezvoltarea spiritului critic. Astăzi accentul cade pe stocarea de informații, pe reproducerea textuală a materialului, în detrimentul dezvoltării capacității elevului de a judeca, de a opera original și independent.

Caracterul deseori învechit al conținuturilor, autoritatea absolută a unor teoreme și principii, convenționalismul metodelor de predare – în general rutina din practica instructivă – reprezintă, pentru Guilford, Löwenfeld ș.a., căi de uniformizare a personalității, de limitare a creativității, ducând la automatizare.

Dacă elevii manifestă un comportament stereotip, imitativ, este „pentru că așa au fost deprinși” (A.W. Forshay). Torrance explică și el situațiile în care copiii nu creează, prin faptul că acestora le lipsesc modelele și deprinderile necesare acestui tip de activitate. Faptul este cu atât mai regretabil, cu cât potențialul neangajat în activitate nu numai că nu evoluează, dar „duce la scăderea capacităților psihice, diminuând șansa de dezvoltare și succes” (Pg. E. Vernon).

Un rol important în evoluția copiilor pe o traiectorie creatoare este atribuit, de numeroși autori (W. Löwenfeld, R. Moonery, R. C. Rogers ș.a.), climatului în care se desfășoară educația, expresie a atitudinii pe care o adoptă educatorul față de educat. Climatul „deschis”, nonconformist, îi descătușează, înlăturând, după J. Arnold, „blocajele de natură emotivă, culturală sau perceptuală”.

Militarea pentru un climat deschis nu trebuie să ducă însă la ideea greșită că s-ar milita pentru activități anarhice, lipsite de disciplină, „laissez faire”, în care este permis orice, ci ca un mediu ambiant organizat cu abilitate, care generează receptivitate și dorință de activitate.

În ideea dezvoltării creativității și a abordării ei, unii autori (Torrance, Miel ș.a.) pledează și pentru o reconsiderare a rolului profesorului: el trebuie să fie o sursă directă de cunoștințe, devenind mediator între copil și lumea înconjurătoare, să ofere un flux permanent de informație.

Literatura de referință evidențiază că principiul primordial în abordarea și educarea creativității îl constituie cerința participării nemijlocită a elevilor (copiilor) la activitate, antrenarea lor efectivă în activități care angajează intens abilitățile creative. Dezvoltarea intensă a acestora se realizează cu precădere în situațiile-problemă, în procesul activității independente de rezolvare a unor probleme care conțin parametri inediți, pentru a căror descifrare este necesar efort personal de prelucrare și restructurare a experienței.

Formarea potențialului creator se poate realiza numai în situațiile care reclamă efectuarea nemijlocită a unor activități cu caracter creator. „Nici un procedeu didactic – spune Lerner – nu poate înlocui actele creatoare propriu-zise”. De aceea, printr-o abordare modernă a învățării, elevii trebuie să parcurgă singuri etapele proprii descoperirilor: elaborarea ipotezelor,

reorganizarea datelor, transformarea sistemelor până la obținerea unui răspuns adecvat, verificarea soluțiilor. Potențialul creativ poate fi, așadar, influențat prin instrucție și educație.

Privitor la activitatea creatoare, în procesul de învățământ s-a conturat ideea că ea poate fi dirijată direct (prin algoritmi care descriu procedeele rezolvărilor creative) și indirect (prin asigurarea condițiilor care o favorizează).

J. D. Ferebee face, educatorului, următoarele recomandări în abordarea activității cu copiii:

- să creeze o atmosferă de receptivitate a lui față de elevii săi;
- să-i elibereze pe cei timizi de temerile lor, iar pe cei „îmbuibați de carte”, de rezervele lor;
- să-i stimuleze pe cei comozi și să aprofundeze cunoștințele celor superficiali;
- să-i convingă pe elevi că orice efort, chiar dacă se soldează cu un rezultat neînsemnat, procură suficientă satisfacție pentru a merita să se reia încercarea;
- să știe să întrerupă temporar activitatea atunci când aceasta nu-i mai atrage pe elevi;
- să întrețină mereu la elevi dorința vie de activitate creatoare, prin cultivarea convingerii acestora că orice idee poate fi valoroasă.

Pentru dezvoltarea potențialului creativ în contextul activității instructiv-educative, H. F. Darrow recomandă următoarele grupe de activități independente:

- cercetare → căutare de informație, idei, posibilități de transfer de sensuri, de criterii, de clarificare;
- organizare → de materiale noi: întocmirea de rapoarte asupra activității proprii, alcătuirea de colecții;
- generare → de noi moduri de a privi lucrurile, noi mijloace de exprimare a ideilor (structuri, forme, modele);
- comunicare → aranjări de cuvinte în propoziții, note, fișe informative, vizualizarea datelor experienței.

Dintre procedeele practice destinate educației creativității, Torrance, Malcom, Williams ș.a. recomandă:

- antrenarea elevilor în enunțarea tuturor obiectelor ce fac parte dintr-o clasă; a obiectelor care au însușiri similare; a tuturor particularităților unei clase de obiecte;
- dezbateri pe marginea unor evenimente, probleme și formularea tuturor răspunsurilor și explicațiilor posibile;
- discuții colective privind rezolvarea unor contradicții; reformularea ideilor și confruntarea cunoștințelor noi cu cele vechi; analiza erorilor și a consecințelor lor;
- analiza și interpretarea desenelor, a obiectelor sau materialelor din diferite unghiuri de vedere, pentru a descoperi ceea ce este ascuns la prima vedere;
- organizarea de jocuri ale fanteziei, în care copiii să-și imagineze situații, modalități de aplicare a diferitelor plăsmuiri;
- dramatizarea unor episoade legate de momentele evenimentelor istorice cruciale.

Indiferent de tipurile de abordare, creativitatea răspunde unor perspective – creativitatea ca scop: pentru a ne putea desăvârși, realiza și actualiza, pentru a trăi conștient, pentru a putea contribui activ la modelarea lumii. În ce mod? Prin atitudinea deschisă, receptivă față de mediul înconjurător, prin acceptarea provocării ce pornește de la mediu, pentru a ne confrunța cu el – pentru a deveni o parte a acestui mediu.

Înțelegând că viața nu este statică, ci un proces creativ neîntrerupt și un produs al propriei creativități, trebuie să vedem și premisele viitorului. Una din cele mai importante premise ale creativității constă în disponibilitatea de a relua totul de la capăt, de a considera că nimic nu este definitiv, că nici un proces nu este încheiat o dată pentru totdeauna.

Nu există nici o situație conștientă care să nu permită o participare creativă.

Pentru a stimula creativitatea, educatorul va realiza un dialog autentic cu copiii, le va acorda atenție, interes necondiționat, va dovedi înțelegere empatică, va comunica modul în care îi simte și îi înțelege.

Orice program creativ stimulează potențialul creativ numai într-un climat socioafectiv favorabil, mai ales la vârsta școlară mică, atunci când copilul are nevoie de încurajare, de înțelegere necondiționată, de afecțiune exprimată. Trebuințele de progres apar și se dezvoltă într-un astfel de climat socioafectiv. Răirile afective pozitive declanșate de lauda și încurajarea educatorului, se condensează, în timp, în motive creative.

Se consideră că în stimularea creativității școlarelor sunt absolut necesare declanșarea jocului de idei, a fanteziei, întărirea pozitivă a soluțiilor, organizarea unui cadru cu valențe emoționale deosebite.

Un rol important în educarea creativității elevului îl are relația profesor – elev (o relație de stimulare, de cooperare, democratică) și atitudinea permisivă.

Prin tot ceea ce întreprinde, profesorul îndepărtează blocajele obiective și subiective ale creativității elevilor și stimulează potențialul creativ al fiecărui elev.

Multă vreme creativitatea a fost considerată ca o trăsătură transmisă genetic; astăzi este unanim acceptată ideea că ea se găsește în formă latentă în fiecare individ, este un dat uman general valabil. Problema este cea a descoperirii cât se poate de timpuriu a acestui potențial, al specificului său și exersarea în vederea transformării lui în trăsătură de personalitate, a obiectivării în produsele care să poarte amprenta creativității.

Este necesar a se acorda o mare importanță învățării creative, prin care copilul senzitiv, conștient de probleme, de disfuncționalitățile ivite, combină informații, emite ipoteze multiple, caută soluții reale și ideale, raportează informațiile la sarcinile viitoare. Într-o reală învățare creativă, educatorul respectă trebuința de activism independent, întărește soluțiile originale, încurajează răspunsurile, stimulează și este receptiv la umor.

Consider că în școlaritatea mică, un eventual program de stimulare a creativității copiilor se poate baza pe asocierea elementelor plastice, a cuvintelor, a ideilor. Din acest punct de vedere, conținutul procesului instructiv-educativ din școală, care integrează valori culturale multiple și variate, prelucrate și organizate, intra- și interdisciplinar, pe activități și domenii, favorizează dezvoltarea potențialului creativ. Importanță pentru creativitate este interacțiunea dintre persoană, proces, produs și mediu. Aceasta înseamnă că orice program de educare a creativității școlarelor mici va avea în vedere interacțiunea copilului cu mediul și rezolvarea problemelor ivite în viața cotidiană. Mediul poate să favorizeze sau chiar să blocheze afirmarea creatoare a persoanei.

Persoana creativă se caracterizează prin preferința pentru complexitate, dificultate, noutate, multiplicitate și diversitate, asimetrie. Mijloacele de care se servește pentru a-și exprima propriile valori, trăirile, joacă un rol secundar; importantă este angajarea autentică. Educația trebuie să trezească conștiința celui care învață, ca subiectivitate unică, să arate copiilor că ei aleg în mod liber, creativ, implicându-se plenar.

BIBLIOGRAFIE

1. ALBU, G. *Introducere într-o pedagogie a libertății*. Iași: Editura Polirom, 1998.
2. AMABILE, T. *Creativitatea ca mod de viață: Ghid pentru părinți și profesori*. Trad.: Anca Tureanu, pref.: Cristoper Clark. București: Știința & Tehnica, 1997.
3. CAMERON, J. *Cum să cultivi creativitatea copiilor: Exerciții pentru stimularea inventivității și exprimării de sine*. JULIA CAMERON, EMMA LIVELY. Trad: Ioana Aneci. Iași: Polirom, 2013.
4. CAPRON-PUOZZO, I. *Creativitatea în educație și instruire: perspective teoretice și practice*". Louvain-la-Neuve, De Boeck Supérieur 2016.

DEZVOLTAREA REFLECȚIEI PEDAGOGICE PRIN UTILIZAREA INSTRUMENTELOR CONSTRUCTIVISTE

*Doronin Natalia, asistent univ., USMF „Nicolae Testemițanu”
doctorandă, UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

CZU:37.013+37.011.31:371.13

Abstract

Key-words: constructive procedural tool (CPT), student (St), teacher (T), learning (L).

Dinamismul societății contemporane, progresul social-economic și cultural, evoluția învățământului (Î) impune în plan educațional schimbări fundamentale, la nivelul cunoașterii generând formarea unei personalități autonome și creative, capabilă de o inserție socială rapidă și eficientă. Omul contemporan trebuie învățat, în primul rând, să învețe, să gândească liber și deschis, să fie creativ și inventiv și să-și pună în valoare potențialul de care este capabil pentru a deveni un adevărat profesionist al domeniului său de activitate. Abordarea constructivistă fructifică metodologia instruirii, pedagogia pragmatică și formarea mentală de construire a cunoașterii științifice a problematicii educației, de la analiza cognitivă până la reflecție (R) [7, p. 227; 2, p. 20].

În această ordine de idei, evidențiem instruirea constructivistă care joacă un rol important în dezvoltarea competențelor, abilităților ce contribuie la afirmarea autonomă a studentului (St) datorită experiențelor, procedurilor, instrumentelor utilizate în producerea cunoașterii științifice, unde profesorul (P) facilitează, îndrumă, provoacă, asigură condițiile necesare, ajută, determină St să-și restructureze, remodeleze, construiască cunoașterea prin IPC i.e. activități de rezolvare a problemelor, de investigare a realității, unde St formulează, testează propriile idei, concluzii, argumente fiind încurajați să gândească rational [8, p. 153].

Pedagogia constructivistă a construirii cunoașterii explică rolul înțelegerii, metacogniției, R asupra proceselor, procedurilor, instrumentelor utilizate în Î autoreglată centrată pe St. Designările constructiviste, epistemologice vizează pregătirea individului pentru integrarea activă într-o societate democratică unde St își construiește propria personalitate prin R care facilitează interpretarea teoretică, monitorizează acțiunea de cunoaștere folosind întrebări semnificative de înțelegere, feedback intern, clarificări epistemice, relevând problema ce trebuie rezolvată de St individual sau în grup sub îndrumarea P [1, p. 39; 3, p. 120].

IPC sunt implementate la ore în faza inițială a cunoașterii, făcând legătură cu experiența anterioară comparată, sau în finalizare ca sinteză, evaluare. În continuare exemplificăm IPC care au avut priză la medicii, după analiza instrumentele procedurale experimentale de învățare cognitiv-constructivistă [6, p. 137; 8, p. 152; 7. p. 228; 4, p. 143].